

Instrukcja wiosennego monitoringu cietrzewi na Torfowiskach Orawsko-Nowotarskich

Opracowanie: Rafał Bobrek, Tomasz Wilk (wersja 3, marzec 2019 r.).

Cel liczeń

Ocena liczebności cietrzewi przystępujących do wiosennych toków w poszczególnych sezonach na podstawie liczby samców zaobserwowanych na tokowiskach, oraz uzupełniając – liczby samic.

Liczba kontroli w sezonie

2

Terminy kontroli i warunki pogodowe

Podstawowe terminy kontroli podano poniżej:

- 1 kontrola: 1–15 kwietnia
- 2 kontrola: 16–30 kwietnia

Powyższe terminy kontroli mogą zostać przez organizatora przesunięte (w tym na początek maja), np. ze względu na niekorzystne warunki pogodowe.

Kontrole należy przeprowadzać w dni bez opadów i silnego wiatru.

Uwaga! Kontrole terenowe wykonywane są jednocześnie (tego samego dnia) we wszystkich lokalizacjach objętych monitoringiem – termin kontroli przekazany zostanie obserwatorowi przez organizatora prac.

Pora prowadzenia kontroli

Godziny okołosłoneczne i poranne, do około godziny 10:00. Na stanowisku liczenia należy koniecznie zjawić się przed świtem.

Przygotowania przed kontrolą

Organizatorzy prac monitoringowych prześlą osobom wykonującym monitoring szczegółowe lokalizacje (punkty i transekty) z których należy prowadzić obserwacje. Przed przeprowadzeniem kontroli terenowej wymagane jest zapoznanie się topografią terenu – lokalizacją punktu lub przebiegiem trasy przemarszu (transektu) udostępnionym przez organizatora. Szczegółowy przebieg trasy należy prześledzić przy pomocy map oraz portali GIS (Geoportal, GoogleEarth). Otrzymany plik (.kml) można zaimportować wprost do programu GoogleEarth. Drugi plik (.gpx) z przebiegiem (identycznym!) transektu należy zaimportować do odbiornika GPS, którym obserwator będzie posługiwał się w terenie. Po wgraniu pliku należy koniecznie sprawdzić, czy transekt jest widoczny w urządzeniu.

Przebieg kontroli

Obserwator zobowiązany jest stawić się na stanowisku liczenia przez świtem, w zależności od daty ok. 4:30–5:00, i pozostać w nim (dotyczy lokalizacji punktowych) do końca toków cietrzewi w danym dniu, tj. zwykle do godziny 9:00–10:00. Niedopuszczalne jest opuszczanie stanowiska w czasie trwania toków, a także hałasowanie i zachowywanie się w sposób zwracający uwagę cietrzewi. Obserwator wykonujący kontrolę ubrany musi być w stonowane barwy, zobowiązany jest także wyłączyć dźwięki w telefonie komórkowym i innych urządzeniach potencjalnie je wydających. Kontrola terenowa polega na prowadzeniu obserwacji ze stacjonarnego punktu lub przejściu (w wolnym tempie) transektem, rozpoczynając przemarsz z zadanego końca. Celem jest zarejestrowanie wszystkich cietrzewi obecnych w zasięgu wzroku. Lokalizację każdej obserwacji należy zaznaczyć na ortofotomapie. Dla obserwacji określamy liczbę ptaków (z podziałem na samce i samice), ich zachowanie oraz dokładny czas lub przedział czasowy. Szczegóły obserwacji najlepiej notować we własnym notatniku. Zachowanie ptaków notujemy według poniższych list możliwych wpisów:

Zachowanie samca:

- tokowanie
- kopulacja
- walka
- odpoczynek
- żerowanie
- przelot
- piesze przemieszczanie się
- inne (*podać jakie*)

Zachowanie samicy:

- odpoczynek
- żerowanie
- przelot
- piesze przemieszczanie się
- kopulacja
- inne (*podać jakie*)

Po kontroli

Po wykonaniu kontroli obserwatorzy zbierają się w ustalonym miejscu, podsumowują wyniki i przekazują je obecnemu na liczeniu koordynatorowi terenowemu. Po wykonaniu obu kontroli w danym sezonie, obserwator przygotowuje i przekazuje koordynatorowi terenowemu raport z kontroli pojedynczej lokalizacji, składający się z części opisowej i dwóch załączników mapowych (po jednym z każdej kontroli), obrazujących umiejscowienie obserwacji cietrzewi. Na podstawie tych raportów koordynator terenowy przygotowuje zbiorczy raport roczny, który w terminie do 15 czerwca danego roku przekazuje organizatorowi prac, wraz ze wszystkimi raportami z pojedynczych lokalizacji, dostarczonymi przez obserwatorów.

Niezbędne wyposażenie obserwatora:

- lornetka, a w niektórych miejscach także luneta ornitologiczna
- naładowany telefon komórkowy,
- odbiornik GPS z wprowadzoną lokalizacją punktu lub trasą transektu (plik .gpx),
- zapas baterii (do wszystkich urządzeń),
- instrukcja, ortofotomapa i notatnik terenowy,
- zapas przyborów do pisania,
- obuwie gumowe i odpowiednia odzież,
- prowiant.

Bezpieczeństwo

Należy zadbać o minimalizację niepokożenia cietrzewi w miejscach tokowania. Nie należy zbliżać się do dostrzeżonych cietrzewi, lecz starać się z bezpiecznego dla nich dystansu ocenić ich liczebność i zachowanie. Po odnotowaniu ptaków należy oddalić się, nie powodując ich dodatkowego płoszenia (dotyczy lokalizacji transektowych).

Prosimy o zachowanie szczególnej ostrożności i zadbanie o własne bezpieczeństwo podczas wykonywania prac terenowych w rejonie torfowisk wysokich. Należy zachować szczególną ostrożność podczas poruszania się po terenach podmokłych, gdyż istnieje ryzyko utonięcia!